

MARMARA ÜNİVERSİTESİ

8. ULUSAL EĞİTİM YÖNETİMİ KONGRESİ

7-9 Kasım 2013 - İstanbul

SONUÇ BİLDİRGESİ

Ana teması, “Okul Geliştirme Sürecinde Öğretmen ve Yönetimin Niteliği: Politika ve Uygulamalar” olarak belirlenen 8. Ulusal Eğitim Yönetimi Kongresi, 7-9 Kasım 2013 tarihinde Marmara Üniversitesi ve EYED-DER işbirliği ile gerçekleştirilmiştir. Kongrede sunulan bildirilerin ulaştıkları sonuç ve çözüm önerilerine “Öğretmenin Mesleki Gelişimi”, “Eğitim ve Öğretim Liderliği”, “Eğitim Politikaları”, “Yükseköğretimin Yönetimi”, “Eğitimde Kalite”, “Eğitim ve Okul Reformu” temaları altında yer verilmiştir.

Öğretmenin Mesleki Gelişimi

Nitelikli bir eğitim için en önemli unsur olan öğretmenin mesleki gelişimi konusunda, bazı öğretmenlerin daha çok gelişim ihtiyacı içinde olduğu görülmektedir. Kariyerlerinin ilk basamağında olan ve mesleğe yeni başlamış, görev yaptıkları okulda tek başına çalışan veya merkezden uzak yerlerde olan öğretmenler, eğitim sisteminde 4+4+4 olarak bilinen değişimle birlikte mesleklerinde alan değişikliği yapmış olan öğretmenler, yine aynı değişimle birlikte farklı gelişimsel ihtiyaçları olan öğrencilerle bir arada olmaya başlayan öğretmenler, sistemdeki büyük veya küçük ölçekli olarak gerçekleştirilen her değişimde uygulayıcı olarak bulunan öğretmenler, mesleki anlamda ilave gelişim ihtiyacı içerisindedir.

Öğretmenler için tasarlanan hizmet içi eğitimlere ilişkin olarak öğretmenlerin beklentilerinin yüksek fakat uygulamaların yetersiz olarak algılandığı görülmektedir. İçeriği merkezi birimler tarafından tasarlanan bu etkinlikler kapsamlı ihtiyaç analizleri sonucunda planlanmalıdır. Öğretmenlerin kendilerinin ve meslektaşlarının gelişimleri konusunda sorumluluk aldıkları; her okulun kendi ihtiyaçlarına uygun olan çözümleri kendi bağlamında araştırarak ürettiği okul temelli mesleki gelişimin hayata geçmesi gerekmektedir. Öğretmen adayları bu türden etkinlikler için hizmet öncesinde hazırlanmalı, hizmet içinde yetiştirilmelidir. Tasarlanacak hizmet içi eğitim etkinliklerinde, her bir grubun etkinliğe, kendi rollerine ve öğrenmeye ilişkin yüklediği anlamlar göz önünde bulundurulmalı; etkinliğin bağlama uygun olması sağlanmalıdır.

Öğretmenlerin değerlendirilmesi için kullanılan teftiş formlarının, öğretmenlerce yeterli bulunmadığı ve performanslarının yeterince değerlendirilmediği yönünde görüş bildirdikleri görülmektedir. Bu bakımdan yapılan değerlendirmeler, öğretmenin mesleki gelişimine imkân verecek şekilde yeniden tasarlanmalıdır. Öğretmenlerin mevcut koşullarda kendi performanslarına ilişkin geri bildirim aldığı başlıca kaynak olan denetmenlerin yeterlikleri, öğretmenlerin mesleki ihtiyaçlarına cevap verecek şekilde geliştirilmelidir.

Öğretmenlerin, öğretmenlik mesleğinin toplumsal statüsünün geliştirilmesi gerekliliği yönünde bir beklenti içinde oldukları görülmektedir. Bilgisayar ve Teknoloji dersi öğretmenlerinin kendilerinin yalnızca “teknik” işlerden sorumlu olarak görülüyor olmasını yadırgamaları, mesleğin itibarının sağlanmasına yönelik adımlarda göz önünde bulundurulmalıdır. Mesleğin profesyonel yanlarına ağırlık veren itibar kazandırma etkinlikleri yürütülmelidir.

'Ücretli öğretmen' olarak göreve başlayacak öğretmenlerin meslekte istihdam edilme ölçütlerinin geliştirilmesi gerekmektedir. Bu öğretmenlerin mesleki yeterliklerinin geliştirilmesi ve meslektaşları tarafından kabul görmesini sağlayacak etkinliklerin gerçekleştirilmesi gerekmektedir.

Eğitim ve Öğretim Liderliği

Okul yöneticilerinin hizmet içinde mesleki gelişimleri için mentorluk yararlı bir uygulama olarak görülmektedir. Özellikle göreve yeni başlayan okul yöneticilerinin ihtiyaç duydukları deneyim ve yeterliklerin bu yolla edinilebileceği önerilmektedir. Okul yöneticilerinin mesleki gelişimlerini sağlamak için bilimsel çalışmalardan yararlanmayı değerli buldukları; öğretmenlerin okul yöneticilerinin bu türden çalışmalardan yararlanmaları gerektiğine ilişkin beklentilerinin yüksek olduğu görülmüştür. Eğitim yöneticilerinin hizmet öncesinde aldıkları eğitimde vaka analizleri, takım çalışması, eleştirel ve yansıtıcı düşünme becerilerine ağırlık verilmesi gerekmektedir.

Aynı okulda görev yapan öğretmen ve yöneticilerin birbirlerinin mesleki yeterliklerine duydukları güven ve hakim profesyonel kültüre ilişkin algı, okulun amaçlarının gerçekleştirilmesi için önemli bir unsur olarak görülmektedir. Okul içinde yönetici ve öğretmenlerin birbirlerinin mesleki gelişimlerine katkı sağladıkları ortamlar oluşturulabilmelidir.

Okul yöneticilerinin, özel eğitime ihtiyaç duyan ve ihmal edilmiş öğrencilere daha etkin erişebilmeleri konusunda yeterlikleri geliştirilmelidir. Okul içindeki adil olmayan uygulamalarla her türlü etik dışı durumlara karşı okul yöneticilerinin etik liderlik özellikleri sergileyebilmeleri gerekmektedir. Öğretmenlerin okul içinde kendilerini değerli gördükleri bir okul kültürünün oluşması için, yöneticilerin etik liderlik konusundaki farkındalık ve yeterliklerinin geliştirilmesi, mesleki gelişimin amaçlarından birisi olmalıdır.

Okulların kendi sorunlarına kendi bağlamına uygun çözümler üretebilmeleri için yalnızca okul yöneticisinin değil öğretmenlerin de liderlik potansiyellerinin geliştirilmesine dikkat gösterilmelidir. Öğretmenlerin, okul yönetimi alanındaki etkinliklerini arttırmak, okul içindeki karar verme süreci ve uygulamalara dahil olmalarını sağlamak için, eğitim yönetiminin kuramsal temellerine ilişkin bilgi ve becerileri geliştirilmelidir.

Okulun hizmet verdiği çevrenin sosyo- ekonomik yapısı, okulların başarısında sıklıkla atıfta bulunulan bir konu olup okul yöneticilerin geliştirmesi gereken alanlardan birisidir. Her koşulda, her bir öğrenciye erişilebilmesi, farklı sosyal dokularda etkin hareket edebilmeleri için, yöneticilerin kuram ve uygulama yönünden geliştirilmeleri gerekmektedir.

Eğitim Politikaları

Okulların, içinde bulunulan bilgi çağının ihtiyaç duyduğu bilgi ve değerler karşısındaki tavrının ne olduğu ve ne olabileceğine ilişkin fikirlere ihtiyaç duyulmaktadır. Bilgiye erişmede kendi ülkemiz bağlamına uygun yolları araştırmak ve özgün bilgi üretmek yerine; hakim ideolojilerin hali hazırda var olan bilgilerini ve çözüm biçimlerini kullanmak yarar sağlamamaktadır. Mevcut politikaların etkililiğinin değerlendirilmesinde veya alternatif politikalar için öneri geliştirilmesinde Batı kökenli fikirlerin ülkemiz koşullarına uyumluluğu her aşamada sorgulanmalıdır.

Özgün ve insanlığa değer katacak bilgilerin üretilebilmesi için zihinlerindeki mevcut bilgiyi en etkin şekilde kullanan bireyler yetiştirmek, politikanın odağında olmalıdır. Bu odak, bilgiyi kullanmak için bilginin var olan haliyle anlaşılmasını gerekli kılmaktadır. Bu noktada "ezberci eğitim" olarak dışlanagelen yöntemler, bilgiye erişim ve kullanma tasavvurumuz sorgulanmalıdır.

Uluslararası sınavlarda başarılı oldukları bilinen ülkelerin en çok öne çıkan özellikleri arasında öğretmen adaylarının seçim sürecinde kullanılan göstergelere dikkat çekilmiştir. Mesleki yeterliklerine ve eğilimlerine göre seçilen öğretmen adaylarının ülke eğitim sisteminin başarılı olmasında belirleyici olduğu vurgulanmıştır. Ülkemiz için mülakat eşliğinde yapılacak olan değerlendirmelerin faydalı olacağı önerilmektedir. Bu noktada tarafsız ve adil uygulamaların nasıl tasarlanabileceğine ilişkin uygulamalara odaklanması gerekmektedir.

Merkezden tasarlanan ve uzaktan hizmet için eğitimler başlığında gerçekleştirilen etkinliklerin öğretmenlerce yeterli görülmediği belirtilmiştir. Karşılaştırmalı bir bakış açısı ile uluslararası sınavlarda başarılı olan ülkelerdeki uzaktan hizmet için eğitim uygulamalarının üstün taraflarının incelenmesi ve ülkemize uygun modellerin geliştirilmesi gerekmektedir.

Eğitim yöneticilerinin göreve başlamaları sürecinde, adayların yöneticilik yeterliklerine ve göreve başlanacak okulun ihtiyaçlarına göre seçilmesi önerilmektedir. Yöneticilerin göreve başlamadan önce yüksek lisans ve doktora yapmış olmalarının, seçilmelerinde etkisinin artırılması gerekmektedir.

Yükseköğretimin Yönetimi

Yükseköğretimde kariyer planlaması bağlamında; akademik personelin öğretim ve araştırma olmak üzere iki farklı türde istihdam edilebileceği, üniversitelerdeki etkin kariyer yönetiminin öğrenci başarısına katkı sağladığı ve öğrencilerin ilgisini temel alan kariyer yönetim birimlerinin kurulması önerilmektedir.

Öğretmenlerin hizmet öncesinde aldıkları eğitimi yeterli bulmadıkları ve akademik anlamda dünyadaki başarılı ülkelerdeki meslektaşlarından farklı olarak orta düzeyde öz yeterlik algısına sahip oldukları görülmektedir. Eğitim fakülteleri, öğretmen adaylarının eğitimlerinin çok daha ağırlıklı bir kısmını okul içinde ve iş başında alacakları şekilde tasarlanmalıdır. Örgün ve yaygın eğitimi, teorik ve uygulamaya dönük bilgiyle en iyi şekilde uyumlu hale getiren, eğitimde usta-çırak- kalfa ilişkileri şeklinde özetlenebilecek bir yapının, öğretmenlerin mesleğe hazırlanması sürecinde işe koşulması gerektiği görülmektedir.

Yükseköğretim kurumlarının uluslararasılaşma bağlamındaki stratejilerini, yalnızca sayısal göstergeler üzerinden değil; niteliksel verilere de dayandırmaları gerekmektedir. Yükseköğretim kurumlarında görev yapan akademik personelin değerlendirilmesinde performans göstergelerinden yararlanılması, bu göstergelerin aynı zamanda kurumların finansmanı için de kullanılabilmesi önerilmektedir.

Üniversitelerin kendi kaynaklarını oluşturmaları ve mali özerklik kazanmaları açısından önemli bulunan “girişimci üniversite” fikrinin, ülkemiz üniversitelerinin yapısal koşulları göz önünde bulundurularak hakkında araştırma önerileri geliştirilmesi gerekmektedir. Sosyal bilimlerin bir parçası olan eğitim bilimleri alanlarındaki araştırmaların finanse edilmesi için devlet destekli finansmanın devam ettirilmesinde yarar görülmektedir.

Yükseköğretim kurumları ile medya arasında kurulan ilişkinin; yapılan akademik etkinliklerin toplum tarafından daha çok tanınması için geliştirilmesi gerekmektedir.

Yükseköğretim kurumlarında fikri mülkiyet haklarının tanıtılmasına imkân tanınmalı; geliştirilmesine yönelik politikalar geliştirilmelidir.

Yükseköğretim kurumlarının yönetim kademelerinde erkek akademisyenlerin baskın bir şekilde yer aldığı görülmektedir. Kadınların da yönetim kademelerinde yer alabilmeleri için eşit fırsatların oluşturulması gerekmektedir.

Ülkemizdeki lisansüstü programları arasında uyumun sağlanmasında ve farklı ülkelerdeki uygulamalardan karşılaştırmalı bir bakış açısıyla yararlanılmasındaki faydalara dikkat çekilmektedir.

Eğitimde Kalite

Okullarda gözlemlenen başarısızlık durumlarının okul ve okulun kontrolünün dışındaki faktörler ile açıklanması, sosyo-ekonomik düzeyi düşük olan okullarda görev yapan öğretmenlerin, okulun başarılı olabileceğine yönelik algılarının da düşük düzeyde olması, öğretmen ve okul yöneticilerinin mesleki yeterlilik ve rollerinin geliştirilmesi gerekliliğine işaret etmektedir. Ülkemizdeki okulların etkililiğine ilişkin yapılan araştırmaların ağırlık kazanması gerekmektedir.

Öğretmen ve okul yöneticilerinin performanslarının değerlendirilmesinde kullanılan araçlar ve yöntemler, öğretmen ve yöneticilerin mesleki ihtiyaçları göz önünde bulundurularak geliştirilmeli, ülkemize uygun değerlendirmelerin nasıl tasarlanabileceğine ilişkin modeller geliştirilmelidir.

Okul içinde “disiplin problemleri” adı altında değerlendirilen durumlar ve sınıf yönetimiyle ilgili olarak öğretmen ve yöneticilerin yeterliliklerinin geliştirilmesi gerekmektedir.

Okulların kaliteyi yakalamak için uluslararası standartlara dikkatini yöneltmesi; gelişimin ana kaynağı olarak yalnızca liderin yeterliliklerinin değil; öğretmenlerin bireysel ve kolektif olarak sahip olmaları gereken yeterliliklerin geliştirilmesi gerekmektedir.

Eğitim ve Okul Reformu

Ülkemiz eğitim sistemindeki 4+4+4 uygulaması olarak bilinen değişimle birlikte, öğretmen ve yöneticilerin niteliklerini geliştirmeleri gereken yeni alanlar ortaya çıkmıştır. Değişen öğrenci popülasyonunun ihtiyaçlarına cevap vermek için uygulanan hizmet içi eğitim etkinliklerinin yoğunlaştırılması gerekmektedir.

Yine eğitimde 4+4+4 uygulaması ile birlikte kariyerlerinde alan değişikliği yapan, seçmeli derslerin öğretimini üstlenen öğretmenlerin yeni alanlarında başarılı olmaları için desteklenmeleri gerekmektedir.

Sistem düzeyinde gerçekleştirilen değişimlerin hedeflenen sonuçlar üretmesi için velilerin desteğinin alınması gerekmektedir. Öğretmenlerin ve yöneticilerin, velilerin çocuklarına en iyi şekilde destek olmaları için yardımcı olabilecekleri şekilde geliştirilmeleri gerekmektedir.

Değişimden etkilenenlerin, bu noktada değişim karşısında kendilerini güçsüz hissetmemeleri için değişimin hazırlık aşamasından itibaren sürece katılımlarının sağlanması gerekmektedir.